

O wyższości ziemniaka nad kartoflem. Albo na odwrót

Autor: Ramona Słobodzian

Data: 4 października 2019

Jak się mówi na ziemniaki? Pyra, grula, kartofel... Spór trwa i nic nie wskazuje na to, że kiedykolwiek zostanie zażegnany. Co więcej – to niemal narodowe warzywo, choć pochodzi z Peru, ma co najmniej kilka równoprawnych nazw.

Do najpowszechniejszych, oprócz tych wymienionych w tytule, z pewnością należy „pyra”. Wielu poznaniaków, czy szerzej, Wielkopolan, z zaskoczeniem przyjmie informację, że bulwiaste rośliny można w ogóle określać inaczej. Tymczasem właśnie „bulwą” nazywają ziemniaki Kaszubi.

Ludy południowe, w tym górale z Podhala, jedzą „rzepę” i „grulę”. Natomiast Kresowiaci i ich potomkowie – „barabolę”. W nieco zapomnianym języku Łemkowszczyzny mamy do czynienia z „komperą”. A bliżej Słowacji, w Kotlinie Orawskiej, w menu natkniemy się na „swapkę”. Bez względu na regiony i gwary, na ogół mówimy jednak „ziemniak” lub „kartofel”. Dlaczego tak?

Zwykłe frytki w niezwykłym kształcie

fot. Pixabay

Jak się mówi na ziemniaki

Do znanych zwolenników słowa „kartofel” należy profesor Jan Miodek, który [swoje upodobanie](#) tłumaczy między innymi tradycją literacką: Adam Mickiewicz napisał poemat *Kartofla* (jak zauważa profesor, w rodzaju żeńskim!).

O kartoflach wspominali również Bolesław Prus i Stanisław Przybyszewski. Kartofel to jednak słowo nie polskie, a niemieckie (*Kartoffel*, dawniej *Tartuffel*), które znowu pochodzi od włoskiego *tartufo*, czyli trufli dojrzewającej głęboko w ziemi. I właśnie stąd oswojona nazwa „ziemniak”, która jednak tak naprawdę wywodzi się z języka francuskiego (*pomme de terre*, czyli dosłownie jabłko ziemne), a spopularyzowano ją dopiero w XX wieku.

Ziemniaczane supermoce

Co można zrobić z ziemniaków, wiedzą i dorośli (alkohole, kawa), i dzieci (superpieczątki, stempelki i frytki). Warzywo ma jednak o wiele więcej zastosowań: kosmetyki, głównie mydła, świece, ale również pasztety, budynie czy torty. A to tylko niektóre z mniej typowych ziemniaczanych wytworów ludzkiej ręki. Świat ziemniakiem stoi, a kto czytał książkę Andy’ego Weira *Marsjanin*, lub widział jej adaptację w reżyserii Ridleya Scotta, ten wie, że warzywo to radzi sobie świetnie także poza naszą planetą.

Ziemniaczany kombajn

fot. Pixabay

Marsjanie też lubią te rzeczy

Mówiąc zupełnie serio, NASA chce wykorzystać ziemniaki jako superodżywcze pożywienie dla

astronautów. Póki co, kartofle miały swój międzynarodowy rok ogłoszony przez ONZ (2008), a w Biesiekierzu (powiat koszaliński) doczekały się największego na świecie pomnika.

Więcej arcyinteresujących informacji o ziemniaku można znaleźć w archiwach [Muzeum Wsi Radomskiej](#). W wielkopolskim Muzeum Narodowym Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie w najbliższą niedzielę (6 października 2019 roku) odbędzie się natomiast „[Poznańska pyra](#)”. Organizatorzy zachęcają: w programie między innymi pokaz mechanicznego zbioru bulw konna kopaczką gwiazdową, kopaczką elewatorową i kombajnem ziemniaczanym. Planuje się również atrakcje kulinarne, a to powinno zachęcić niejednego. Przyłączamy się do zaproszenia i życzymy smacznego!

Mów ziemniakom po imieniu

Jak się mówi na ziemniaki? Po imieniu! Lady Claire, Michalina, Stasia, Zenia czy Gustaw, Asterix, Ignacy albo Bohun to tylko niektóre z tysięcy ziemniaczanych gatunków występujących na całym świecie. W Polsce zarejestrowano [113 odmian](#). Różnią się między sobą m.in. liczbą składników odżywczych, kolorem, a także zastosowaniem. Kompleksowe informacje na temat kartoflanych meandrów można znaleźć na stronie [Stowarzyszenia Polski Ziemniak](#), a także w Centralnym Ośrodku Badania Odmian Roślin Uprawnych – [COBORU](#).

Pole językowe rolników

Język polski nie należy do najłatwiejszych, dlatego rozpoczęliśmy cykl, w którym rozkładamy na czynniki pierwsze słowa wyłowione z rolniczego wszechświata oraz przywołujemy cenne przysłowia. Z wcześniejszymi artykułami cyklu można zapoznać się tutaj:

- [Dożynki czy dorzynki?](#)
- [Na początku był rolnik](#)
- [Agro Show, show-agro, event rolniczy?](#)
- [Eko, bio, fit – dla rolnictwa to nic nowego](#)
- [Woła wrzesień, że już jesień – co znajdziemy w przysłowiach?](#)
- [Jesienią, na jesieni, w jesieni? Jak jest poprawnie?](#)
- [Czy różni się ciągnik od traktora?](#)
- [Polski jablecznik na tajskich stołach](#)
- [Kto ma owce, ten ma co chce – udany sezon](#)
- [Minikiwi nikogo nie dziwi?](#)
- [Październik stoi u dwora, jaka dla rolnika pora?](#)

Źródło: Poradnia Językowa PWN; „Gazeta Wrocławska”; [muzeum-radom.pl](#); [muzeum-szreniawa.pl](#); [polskiziemniak.pl](#)

Czy artykuł był przydatny?

Kliknij na gwiazdkę, by zagłosować

-
-
-
-
-

Submit Rating

Ocena / 5. Liczba głosów

```
{ "@context": "http://schema.org", "@type": "none", "aggregateRating": { "@type": "AggregateRating", "bestRating": "5", "ratingCount": "5", "ratingValue": "4.2" }, "image": "https://www.agrofakt.pl/wp-content/uploads/2019/10/ziemniak-ziemniaki-kartofle.jpg", "name": "O wyższości ziemniaka nad kartoflem. Albo na odwrót", "description": "O wyższości ziemniaka nad kartoflem. Albo na odwrót" }
```